

Retten til skyss Udir-2-2019

Dette rundskrivet gir informasjon om reglene om gratis skoleskyss. Rundskrivet erstatter tidligere rundskriv Udir-3-2009.

RUNDSKRIV SIST ENDRET: 19.09.2019

Innhold

1. Innledning

2. Når har eleven rett på skoleskyss?

2.1 Lang skolevei

2.2 Særlig farlig eller vanskelig skolevei

2.3 Båttransport

2.4 Funksjonshemming eller midlertidig skade eller sykdom

3. Hvor har eleven rett på skyss fra?

4. Hvor bor eleven?

5. Hva vil det si at skyssen skal være forsvarlig?

5.1 Hva er akseptabel reisetid?

5.2 Hvilket/hvilke transportmidler skal benyttes?

5.3 Når har elevene rett og plikt til innlosjering/losji?

6. Når har elevene rett til reisefølge og tilsyn?

7. Hvem har ansvaret for skyssen?

7.1 Når er fylkeskommunen ansvarlig?

7.2 Når er kommunen ansvarlig?

7.3 Når kan andre være ansvarlig?

7.4 Samarbeid

8. Saksbehandling og klage

9. Forsvarlig system

10. Trygt og godt skolemiljø

11. Skyss i friskoler, for voksne og for barn under opplæringspliktig alder

1. Innledning

Barn og unge har rett og plikt til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 2-1, og rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1. Reglene om gratis skoleskyss skal være med på å sikre lik rett til grunnopplæring uavhengig av økonomisk bakgrunn, fysiske forutsetninger, bosted og geografi.

Reglene om skoleskyss for elever i grunnskolen og videregående skole står i opplæringsloven kapittel 7. Reglene om skyss gjelder ikke for lærlinger, lære kandidater, praksisbrevkandidater og kandidater for fagbrev på jobb.

Voksne med rett til grunnskoleopplæring har en egen bestemmelse om skoleskyss i opplæringsloven § 4A-7. Det er også en bestemmelse om skoleskyss i friskoleloven § 3-7. Skyss for barn under opplæringspliktig alder står i barnehageloven § 19 bokstav f og h. Det står mer om voksne, friskoler og barn under opplæringspliktig alder i punkt 11. Elever i skole godkjent etter opplæringsloven § 2-12 og 3-11 har ikke rett til skoleskyss.

2. Når har eleven rett på skoleskyss?

Elever kan ha rett til skyss til og fra skolen av ulike grunner.

Dette er

- lang skolevei

- særlig farlig eller vanskelig skolevei
- båttransport, eller
- funksjonshemning eller midlertidig skade eller sykdom

Skyss som er nødvendig i forbindelse med opplæringen (til svømmehall, skoletur m.m.) skal alltid være gratis og dekkes av skoleeier¹

1) Dette følger av gratisprinsippet som står i opplæringsloven § 2-15 og § 3-1.

2.1 Lang skolevei

Rett til skyss på grunn av lang skolevei er regulert i opplæringsloven §§ 7-1 og 7-2. Elevene har rett til skyss dersom lengden på skoleveien er mer enn:

Grupper	1. årstrinn	2.-10. årstrinn og voksne i grunnskoleopplæring	Videregående skole
Avstandskrav	2 km	4 km	6 km

Hva regnes som skolevei?

Det står i forarbeidene² at «Skolevegen skal reknast frå dør til dør etter farande veg». Veien skal måles fra inngangsdøren der eleven bor til inngangsdøren på skolen etter korteste farbare vei. Dersom det er flere inngangsdører eleven kan bruke på skolen, skal det måles til døren lengst unna, uavhengig av om eleven faktisk bruker denne døren³. Hva som er en farbar vei blir ikke begrenset av om veien er offentlig eller privat. Skiftende forhold ved ulike årstider kan også ha betydning for hva som regnes som elevens skolevei, f.eks. om det er mulig å komme seg frem på en sti.

Elever som har lang skolevei har ikke rett til skyss til og fra SFO eller leksehjelp, men vil ha rett til skyss de dagene de ikke benytter seg av et slikt tilbud.

2) Ot.prp. nr. 46 (1997-98) s. 175

3) Tolkningsuttalelse om avstandskriteriet i § 7-1.

2.2 Særlig farlig eller vanskelig skolevei

Hva er en «særlig farleg eller vanskeleg» skolevei?

Barn som oppholder seg i trafikken vil alltid være utsatt for en viss fare, og det kan ofte være vanskelig for barn å forholde seg til trafikk. For å få rett til gratis skoleskyss må det foreligge en «særlig risiko». Dette betyr at trafikutfordringene på veien er større enn det kan forventes at eleven mestrer.

Ved vurderingen av om veien er «særlig farleg eller vanskeleg», må det gjøres en objektiv og en subjektiv vurdering.

- Objektiv vurdering: Kartlegge alle relevante forhold ved veien og trafikkforholdene og vurdere om dette er «særlig farlig eller vanskelig»
- Subjektiv vurdering: Vurdere om den enkelte eleven har forutsetninger for å ta seg forsvarlig frem i det aktuelle trafikkbildet.

Momenter i den objektive vurderingen:

Momenter som kan være aktuelle i denne vurderingen er bl.a. fartsgrense, trafikk tetthet, tilrettelegging for fotgjengere, bredde på veien, sikt, gangfelt, belysning og veikryss.

Det er viktig å huske på at veiforholdene kan endre seg i ulike årstider (lys/sikt, føre og brøyting). Dette kan føre til at en elev får en farlig eller vanskelig skolevei deler av året.

Selv om den korteste veien til skolen er farlig eller vanskelig, kan det være andre veier som ikke er farlige/vanskelige og som heller ikke gjør at skoleveien blir så lang at den utløser rett til skyss. Kommunen kan også velge å sette inn andre tiltak, f.eks. tilsyn, som gjør at veien ikke vil være særlig farlig eller vanskelig.

Momenter i den subjektive vurderingen:

Barnets alder, utvikling, syn og hørsel er eksempler på momenter som kan være sentrale i denne vurderingen.

Spørsmålet er om det er forhold ved eleven som gjør at veien blir «særleg farleg eller vanskeleg» for denne eleven. Vurderingen vil ha nær sammenheng med hensynet til barnet beste etter Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 3 nr. 1. Det står mer om hensynet til barnets beste og retten til å bli hørt under punkt 8.

Innhente informasjon

Kommunen vil i de fleste tilfeller ha kompetanse i f.eks. teknisk etat til å vurdere forholdene på veien selv. Dersom kommunen har vanskeligheter med å vurdere om en vei er «særleg farleg eller vanskeleg», kan de be om hjelp fra andre etater. Politiet kan ha relevant informasjon om ulykkesstatistikk og Statens vegvesen kan ha informasjon om trafikk tetthet. Noen kommuner ber også om hjelp fra Trygg Trafikk.

2.3 Båtttransport

Det står i opplæringsloven § 7-1 andre ledd at elever har rett til båttransport når det er nødvendig, uavhengig av reiselengde.

Elevene har i utgangspunktet ikke rett til skyss til og fra båttransporten. Da må elevene oppfylle andre vilkår til skoleskyss, eksempelvis lang skolevei.

2.4 Funksjonshemming eller midlertidig skade eller sykdom

Elever kan ha rett på skyss som følge av funksjonshemming eller midlertidig skade eller sykdom. Dette er regulert i opplæringsloven § 7-3, og gjelder uten hensyn til avstanden mellom hjemmet og opplæringsstedet. Disse elevene vil også ha rett til skyss til og fra skolefritidsordningen (SFO) og rett til skyss før skoledagen er over dersom funksjonshemmingen, skaden eller sykdommen gir behov for det. De vil ikke ha rett til skyss til og fra leksehjelp eller i skoleferier.

Det er to vilkår som må være oppfylt for å få rett til skyss etter denne bestemmelsen:

1. Eleven må ha en funksjonshemming eller en midlertidig skade eller sykdom
2. Funksjonshemmingen, skaden eller sykdommen må gjøre at eleven/deltakeren har behov for skoleskyss.

Hva er funksjonshemming?

Loven bruker begrepet «funksjonshemming⁴». Begrepet funksjonshemming fungerer som en rettslig standard. Det betyr at begrepet må tolkes i forhold til den tiden og den sammenhengen det blir brukt i.

Begrepet vil kunne omfatte både varige fysiske og psykiske funksjonsvansker.

Hva er midlertidig skade eller sykdom?

For at en skade eller sykdom skal være midlertidig, må den være forbigående. Dersom skaden eller sykdommen er livslang, vil det i denne sammenhengen regnes som funksjonshemming.

Gjør tilstanden at eleven har behov for skoleskyss?

Det er behovet for skyss som er avgjørende i helhetsvurderingen av elevens rett. Det er ikke et krav om at tilstanden gjør det umulig for eleven å gå til skolen. Spørsmålet er om funksjonshemmingen, skaden eller sykdommen representerer en byrde utover det vanlige på skoleveien. Formålet er å sikre at den enkelte eleven, uavhengig av forutsetninger, får den samme retten til opplæring som andre elever.

4) Tolkningsuttalelse om skyss, reisefølge og tilsyn etter § 7-3 og § 7-4

3. Hvor har eleven rett på skyss fra?

Elevene har ikke nødvendigvis krav på skyss til og fra selve hjemmet. Det følger av forarbeidene til loven⁵ at det må kunne kreves at eleven går en rimelig distanse frem til en oppsamlingsplass. Hva som er rimelig distanse, avgjøres etter en konkret vurdering der det blant annet legges vekt på alderen til eleven, trafikksikkerhet og hvor fremkommelig veien er. Det er presisert i forarbeidene at skysstilbudet må dekke størstedelen av totaldistansen. Den som er ansvarlig for skyssen må også sørge for at veien til oppsamlingsplassen er forsvarlig.

Elever som får skyss på grunn av funksjonshemming, midlertidig skade eller sykdom vil

normalt ha krav på skyss fra selve hjemmet.

5) Ot.prp.nr. 46 (1997-98 s. 85)

4. Hvor bor eleven?

Hovedregelen er at elever har rett til skyss til og fra der de «bor» dersom vilkårene for skyss ellers er oppfylt. For elever som har ett bosted vil dette vanligvis være folkeregistret adresse.

Delt bosted

Elever som har delt bosted vil være folkeregistret på én adresse selv om de deler tiden mellom to hjem. Formålet med skyssreglene og hensynet til barna det gjelder, tilsier at det avgjørende må være at barnet faktisk bor to steder. For å ha rett til gratis skoleskyss, må elevens opphold hos hver av foreldrene være en rimelig fast, planlagt og regelmessig ordning, og ikke improviserte enkeltbesøk. Det er ikke et krav om at barnet bor like mye i hvert av hjemmene.

Elever med to hjem vil kunne ha rett til skyss til og fra begge hjemmene, selv om det ene hjemmet ligger i en annen kommune eller i et annet fylke enn skolen eleven går på. Departementet har uttalt at dette er en konsekvens av at en elev bare kan gå på en skole, selv om eleven kan bo på to steder.

Vurderingen av om eleven har rett til skyss, hva som er akseptabel reisetid og hva som er forsvarlig skyss skal gjøres selvstendig og konkret for begge hjemmene.

Der eleven har delt bosted og daglig skyss til et av hjemmene ikke vil være forsvarlig, må foreldrene enten selv ordne skyss, revurdere barnets bosituasjon eller innlosjere barnet.

Midlertidig bosted

I noen situasjoner kan en elev måtte bo utenfor hjemmet i en periode. Dette kan f.eks. være på krisesenter, barnevernsinstitusjon, helseinstitusjon eller avlastningshjem.

Elevene vil i utgangspunktet ha rett til å fortsette på den skolen eleven går på. I de fleste situasjoner vil elevene ha rett til skyss til og fra det midlertidige hjemmet dersom vilkårene

for skyss er oppfylt. Dette gjelder uavhengig av i hvilken kommune/fylkeskommune det midlertidige hjemmet ligger i. Sikkerhetsgrunner eller uforsvarlig lang reisetid kan likevel føre til at eleven må bytte skole ved midlertidig flytting. Retten til skyss vil ikke gjelde private ordninger som ikke kommer av offentlig vedtak.

I tilfeller hvor eleven bor midlertidig utenfor hjemmet må det tas hensyn til at han eller hun er i en vanskelig livssituasjon. Involverte instanser bør av hensyn til eleven være fleksible og ha evne til å ta raske avgjørelser.

5. Hva vil det si at skyssen skal være forsvarlig?

Den daglig skyssen i grunnskolen må være forsvarlig. Dersom skyssen ikke er forsvarlig, skal kommunen innlosjere eleven. At skyssen skal være forsvarlig vil gjelde både i forhold til hvordan skyssen er organisert (hvilket/hvilke transportmiddel som skal benyttes) og hvor lang reisetiden er (om reisetiden er akseptabel).

I loven står det at det i vurderingen av hva som er forsvarlig særlig skal legges vekt på forhold som gjelder den enkelte, som alder, funksjonshemming, reisetid og trygghet, og om daglig skyss gir ekstraordinære kostnader eller vanskeligheter for kommunen. Det skal altså være en avveining mellom hensyn til den enkelte eleven, og en effektiv og rasjonell organisering av skyssen. Økonomiske hensyn bør ikke få så mye vekt i forsvarlighetsvurderingen at det i realiteten ikke tas hensyn til den enkelte elev.

5.1 Hva er akseptabel reisetid?

Skoleskyss må organiseres slik at eleven får en akseptabel reisetid. Dette følger av forarbeidene til loven⁶. I vurderingen av hva som er akseptabel reisetid må gangtid og tid med transportmiddel sees i sammenheng. Det må også tas med hvor lang ventetid⁷ eleven har før og etter skolen. Det er altså den totale tiden som eleven bruker fra han eller hun drar hjemmefra og til opplæringen starter, og fra opplæringen er slutt til eleven er hjemme om ettermiddagen som utgjør den samlede reisetiden. Det er særlig viktig å organisere skyssen for de som går på første trinn slik at reisetiden blir så kort som mulig.

Kommunen kan gi retningslinjer for hva som vil være akseptabel reisetid, men disse vil kun

være et utgangspunkt for den videre vurderingen.⁸

Hensynet til at eleven får tilstrekkelig fritid og tid hjemme taler for å avgrense reisetiden så mye som mulig. Hensynet til effektiv og rasjonell organisering av skyssen kan på den annen side tilsi at alle elever må godta en viss reisetid.

6) Ot.prp.nr. 46 (1997-98 s. 85)

7) Tolkningsuttalelse om ventetid

8) Uttalelse fra Sivilombudsmann om akseptabel reisetid ved delt bosted

5.2 Hvilket/hvilke transportmidler skal benyttes?

Skoleskyssen kan organiseres med offentlig transport, eget busstilbud, drosje, privat bil eller båt. Det er den som er ansvarlig for skyssen som avgjør hvilket/hvilke transportmiddel eleven skal benytte. Det avgjørende er hva som vil være forsvarlig for den enkelte elev. Dette gjelder både hvilket transportmiddel som benyttes og hvordan den totale skyssen er satt sammen.

Loven og forarbeidene presiserer at det skal legges vekt på forhold som gjelder den konkrete reiseveien og den enkelte eleven. Sentrale momenter ved reiseveien vil være blant annet reisetiden, inkludert gangtid og ventetid, og hvordan sikkerheten er på reisen og eventuelt i ventetiden. Sentrale momenter ved den enkelte elev er blant annet elevens alder og om det er forhold ved eleven (alder, hørsel, syn, funksjonsevne) som påvirker elevens evne til å gjennomføre reisen. Én elev på 5. trinn vil kanskje kunne takle et bussbytte, mens dette kan være uforsvarlig for en annen elev på samme alder.

Transport i private biler

Kommunen eller fylkeskommunen kan ikke pålegge foreldre å bidra til transport av egne eller andres barn som har rett til skyss. Dette kan bare skje etter avtale. Foreldrene har i så fall krav på å få dekket nødvendige og faktiske kostnader.

Det er gitt egne regler om skyssgodtgjørelse i videregående opplæring i forskrift til opplæringsloven kap.10. Full skyssgodtgjørelse vil si at eleven får dekke de nødvendig faktiske utgiftene. Dette er nærmere regulert i forskrift til opplæringsloven § 10-2 og i et eget

rundskriv⁹. Departementet (delegert til Fylkesmannen) kan gi dispensasjon fra retten til gratis skyss hvis fylkeskommunen har en ordning med subsidierte rabattkort etter forskriften § 10-3.

9) Full skyssgodtgjørelse ved bruk av privat bil i videregående opplæring

5.3 Når har elevene rett og plikt til innlosjering/losji?

Dersom daglig skyss ikke er forsvarlig står det i opplæringsloven § 7-1 at eleven har rett og plikt til innlosjering. Kommunen skal i slike tilfeller fatte vedtak om innlosjering, uavhengig av om foreldrene har krevd dette. I forarbeidene står det at kommunen kan vedta dette mot foreldrenes vilje. Dersom det er tvil om daglig skyss er forsvarlig, skal foreldrene avgjøre om eleven skal skysses eller innlosjeres.

Innlosjering skal bare være et alternativ til skyss i veldig spesielle tilfeller, f.eks. dersom det i deler av året er umulig med skyss på grunn av vær og føreforhold.

Fylkeskommunen skal hjelpe til med å skaffe losji til de elevene som bor slik til eller har så lang skolevei til videregående skole at daglig skyss ikke kan benyttes. Dette står i opplæringsloven § 7-2. Der står det også at fylkeskommunen skal bygge elevhjem om det er nødvendig. Dette gjelder de tilfellene hvor fylkeskommunen ikke greier å skaffe et annet sted å bo innenfor en avstand der det er mulig med daglig skyss. Fylkeskommunen må ikke drifte slike boliger selv.

6. Når har elevene rett til reisefølge og tilsyn?

Elever har rett til nødvendig reisefølge og nødvendig tilsyn. Dette står i opplæringsloven § 7-4.

Enkelte elever med funksjonsnedsettelse kan ha behov for reisefølge for å få benyttet seg av skyssen. De kan også ha behov for reisefølge eller tilsyn før og etter SFO. Retten til nødvendig reisefølge er ikke begrenset til disse elevene, selv om det ofte vil være mest

relevant for disse.

Retten til tilsyn gjelder i hovedsak mens eleven venter på skoleområdet før og etter skoletid, men kan også i særlige tilfeller gjelde når eleven bytter skyssmiddel. Dette gjelder når bytte av skyssmiddel er særlig farlig eller vanskelig. Vurdering av denne retten tilsvarer vurderingen ved «særleg farleg eller vanskeleg» skolevei under punkt 2.2.

Tilsynsplikten i videregående vil på grunn av elevenes alder være vesentlig mindre og vil bare gjelde elever som ikke kan greie seg alene i ventetiden frem til skyssmiddelet går eller opplæringen starter. Dette vil ofte være elever med funksjonshemming.

Det må vurderes konkret om kommunen skal sørge for reisefølge/tilsyn, eller om kommunen/fylkeskommunen må sørge for en annen skyssordning. Hvis skyssen og reisetiden i seg selv er forsvarlig, men f.eks. elevens alder tilsier at et bytte er særlig farlig eller vanskelig, vil det tilsi at kommunen er ansvarlig for å stille med reisefølge eller tilsyn. Dersom skyssen i seg selv ikke er å anse som forsvarlig som følge av for eksempel lang reisevei eller mange bytter, tilsier dette at det er fylkeskommunen som må finne andre løsninger for transport. Dersom elevens helsetilstand tilsier bruk av drosje, vil ikke reisefølge fra kommunen gjøre at det blir forsvarlig med bruk av annet transportmiddel¹⁰.

10) Tolkningsuttalelse om skyss, reisefølge og tilsyn etter § 7-3 og § 7-4

7. Hvem har ansvaret for skyssen?

Opplæringsloven § 13-4 regulerer hvem som har ansvaret for skoleskyssen. Den som er ansvarlig for skoleskyssen må sørge for at skyssen er forsvarlig mellom hjem og skole. Det er mulig å delegere oppgaver til underliggende organer, f.eks. til rektor på en skole. Selv om oppgaver er delegert til andre, vil kommunen eller fylkeskommunen fortsatt ha ansvaret for at reglene om skyss oppfylles, og at de som fatter vedtak har tilstrekkelig kompetanse.

7.1 Når er fylkeskommunen ansvarlig?

Hovedregelen er at fylkeskommunen er ansvarlig for skyssen. De er ansvarlig for all skyss på grunn av lang skolevei, funksjonshemming, midlertidig skade eller sykdom. Fylkeskommunen har også ansvar for tilsyn og reisefølge for elever i videregående skole.

Kommunene skal betale refusjon etter persontakst for elever i grunnskolen og voksne som blir skyssset av fylkeskommunen. Persontakst vil si den laveste prisen på ordinær enkeltbillett. Dette fastsettes lokalt. Fylkeskommunen har altså ikke rett til refusjon av reelle utgifter etter denne bestemmelsen. Refusjon etter persontakst vil være en beregningsmåte når fylkeskommunen har ledige plasser på eksisterende skyssruter. Dersom fylkeskommunen må etablere nye ruter for å skyss de kommunen er ansvarlig for, vil det ikke være tilstrekkelig med refusjon etter persontakst.

7.2 Når er kommunen ansvarlig?

Kommunen har ansvaret for skyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei for elever i grunnskolen (som ikke har lang skolevei). De er også ansvarlig for reisefølge og tilsyn for grunnskoleelever. Fylkeskommunen har som nevnt ansvaret for skyss på grunn av lang skolevei, og kommunen og fylkeskommunen må derfor i mange tilfeller samarbeide om forsvarlig skyss¹¹.

Annen skole enn nærskolen

Dersom kommunen innvilger en søknad om å gå på en annen skole enn nærskolen (etter opplæringsloven § 8-1) og dette utløser rett til skyss, vil det være kommunen som er ansvarlig for å organisere skyssen. Kommunen vil også være ansvarlig for ekstrakostnader til skyss som følge av vedtak om opplæring på en annen skole. Fylkeskommunen vil kun være ansvarlig for utgiftene de ev. ville hatt dersom eleven fikk opplæring på nærskolen.

Utgangpunktet er at kommunen ikke kan stille vilkår¹² om egenbetaling av skyss når de innvilger en søknad om å gå på en annen skole enn nærskolen. Det kan imidlertid gjøres unntak fra dette dersom skolebyttet ikke har sammenheng med retten til opplæring. Eksempler på at skolebyttet ikke har sammenheng med retten til opplæring er at beliggenheten er praktisk for foreldrene, eller at eleven har gode venner på den andre skolen. Der bytte av skole skal sikre rettigheter etter loven f.eks. at eleven får oppfylt sin rett til spesialundervisning eller trygt og godt skolemiljø, kan det aldri stilles slike vilkår¹³.

11) Tolkningsuttalelse om krav til de som tilbyr skyssen

12) Retten til å stille vilkår følger av den alminnelige forvaltningsrettslige læren om vilkår

13) Uttalelse fra Sivilombudsmannen om egenbetaling ved skolebytte

7.3 Når kan andre være ansvarlig?

Fylkeskommunen der en helseinstitusjon ligger vil være ansvarlig for opplæringen for pasienter etter opplæringsloven § 13-3a. Det innebærer også ansvaret for eventuell skoleskyss. Dersom elevene bor og får opplæring på helseinstitusjon vil de trolig ikke ha behov for skoleskyss, men det kan tenkes at disse kan ha rett til skoleskyss de dagene de bor hjemme. Det må da foretas en vurdering av om det dreier seg om transport til og fra skolen, eller annen transport utenfor skoletiden.

Der det er fattet et vedtak om at eleven skal bo på korttidsinstitusjon eller i avlastningshjem vil det statlige eller kommunale barnevernet som har fattet vedtaket også ha det økonomiske og praktiske ansvaret for skyssen. Når eleven har et mer permanent bosted vil de vanlige ansvarsreglene etter opplæringsloven § 13-4 gjelde.

Dersom en elev i en periode må oppholde seg midlertidig utenfor fylket eller kommunen (uten at det er fattet vedtak om det) vil det være den kommunen eller det fylket som har ansvaret for opplæringen, som også har ansvaret for skyssen.

7.4 Samarbeid

Det står i loven at fylkeskommunen skal organisere skyssen i samråd med kommunen. Det innebærer at de sammen må være ansvarlig for en rasjonell og trygg skyssordning. Kommunen vil ha det overordnede ansvaret for å organisere opplæringen i grunnskolen, og for å fastsette skoleruten. Kommunen og fylkeskommunen bør samarbeide for å finne gode løsninger lokalt.

Elever vil få innvilget skyss på ett grunnlag, men det kan tenkes at flere bestemmelser om skyss er oppfylt samtidig. Elevene kan f.eks. både ha lang skolevei og farlig skolevei. I slike tilfeller går fylkeskommunens ansvar foran kommunens, og det er fylkeskommunen som må oppfylle elevens rett til skyss.

Dersom kommunen og fylkeskommunen ikke blir enige om hvordan skyssen skal organiseres og finansieres kan fylkesmannen komme med pålegg. Dette står i opplæringsloven § 13-4.

8. Saksbehandling og klage

Enkeltvedtak

Retten til skyss er en individuell rett som elever og foreldre må bli informert om. Elever/foreldre må selv søke om skyss. De bør kontakte fylkeskommunen, kommunen eller skolen om hvem søknaden skal sendes til. Avgjørelsen av om en elev har rett til skyss er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2. Den som er ansvarlig for skyssen har ansvar for å fatte et enkeltvedtak i tråd med reglene i forvaltningsloven¹⁴. Vedtaket skal gjelde den konkrete eleven det er søkt for, og ikke en gruppe elever. Det er heller ikke anledning til å avgjøre om en strekning er «særlig farlig eller vanskelig» uten å knytte dette opp mot den aktuelle eleven¹⁵.

Vedtak om skyss på grunn av lang skolevei krever vanligvis ingen særskilt vurdering. For å forenkle saksbehandlingen kan det derfor være grunnlag for å ikke gi samtidig begrunnelse etter forvaltningsloven § 24 andre ledd.

Barets beste og retten til å bli hørt

Barnekonvensjonen art. 3 og art. 12, Grunnloven § 104 og forvaltningsloven § 17 krever at alle barn har rett til å bli hørt i saker som vedrører dem og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn.

Hensynet til barnets beste er en rettighet, et grunnleggende hensyn og en saksbehandlingsregel¹⁶. Det betyr at kommunen/fylkeskommunen alltid skal vurdere hensynet til barnets beste, og det vil være en saksbehandlingsfeil dersom en slik vurdering ikke er gjort. Barnets beste skal ha større vekt enn andre hensyn, men det vil ikke nødvendigvis være avgjørende. I vurderingen av hva som er barnets beste, vil elevens oppfatning være sentral. Det er imidlertid ikke alltid at eleven eller foreldrenes mening er til det beste for barnet.

Alle barn har rett til å bli hørt i saker som vedrører dem. Dette gjelder uavhengig av alder eller forutsetninger. Det må alltid vurderes om eleven er hørt godt nok i saken eller om en må høre eleven selv. Utgangspunktet er at fylkeskommunen/kommunen skal høre eleven direkte, men eleven kan også høres gjennom objektive personer, foreldre, gjennom brev m.m. Det kan også tenkes at elevens stemme kommer tydelig nok frem i annen

dokumentasjon. Eleven har ikke en plikt til å uttale seg.

Rett til å klage

Eleven eller foreldrene kan klage på vedtaket. Klagen skal sendes til den som har fattet vedtaket. Fylkesmannen vil være klageinstans i grunnskolen etter opplæringsloven § 15-2, mens fylkeskommunen vil være klageinstans i videregående etter forvaltningsloven § 28.

Klagen kan gjelde både innholdet i vedtaket, saksbehandlingen og manglende oppfyllelse av skyss. Fylkesmannen kan også vurdere om evt. vilkår for skyss er lovlige.

14) Informasjon om å fatte enkeltvedtak

15) Det skal gjøres både en objektiv og en subjektiv vurdering, se punkt 2

16) Veiledning til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen

9. Forsvarlig system

Opplæringsloven § 13-10 andre ledd pålegger kommunen og fylkeskommunen som skoleeier å ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at kravene i lov og forskrift blir oppfylt. Systemkravet gjelder også reglene om skyss i kapittel 7 og 13. Systemet skal være egnet til å avdekke eventuelle forhold som er i strid med lov og forskrift og sikre at det blir satt inn adekvate tiltak der det er nødvendig. Et forsvarlig system forutsetter jevnlig oppfølging av om lovverket etterleves. Systemkravet betyr aktiv, planmessig og kontinuerlig styring med tanke på å sikre at reglene om skyss blir oppfylt. Dette forutsetter rutiner for delegasjon, kommunikasjon og samhandling mellom fylkes- og kommuneadministrasjonen sentralt og underliggende og eksterne virksomheter, som buss- og drosjeselskap.

10. Trygt og godt skolemiljø

Rettighetene og pliktene etter opplæringsloven §§ 9A-2 og 9A-4 gjelder ikke på skoleveien, da de som jobber på skolen ikke plikter å følge med på at elevene har det trygt og godt utenfor skolens område, og heller ikke har samme mulighet til å gripe inn. Det er likevel presisert i forarbeidene¹⁷ at dersom forhold utenfor skolen, for eksempel på skoleveien, gjør

at en elev ikke opplever at det er trygt og godt å være på skolen, har skolen like fullt en plikt til å hjelpe eleven. Dette innebærer at også forhold på skoleveien kan føre til tiltak for å sikre et trygt og godt skolemiljø på skolen. Kunnskapsdepartementet har uttalt: «Det er heller ikke tvil om at tiltak som settes inn for å sikre en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø kan ha skoleveien som virkeområde, f.eks. følgegrupper, trafikkvakter, tilsyn eller annet»¹⁸.

Fylkeskommunen og kommunen kan la ordensreglementet etter § 9 A-10 gjelde for skoleveien. Sanksjoner som er fastsatt i ordensreglementet kan da også benyttes på hendelser som har oppstått på skoleveien. En sanksjon kan aldri gå ut på å begrense en elevs rettigheter. Det vil si at en elev ikke kan miste retten til skyss på grunn av f.eks. oppførsel på skolebussen¹⁹. Reisefølge²⁰ kan være et mulig virkemiddel. For å sikre det fysiske miljøet, må skyssen gjennomføres i samsvar med de sikkerhetsstandarder som generelt gjelder for offentlig transport.

17) Prop. 57 L (2016-2017). s. 60

18) Brevet datert 26.10.2017

19) Les om godt og trygt skolemiljø, og om ordensreglement

20) Se punkt 6

11. Skyss i friskoler, for voksne og for barn under opplæringspliktig alder

Friskoler

Retten til skyss for elever i friskoler er tilsvarende retten i offentlige skoler, jf. friskoleloven § 3-7. Unntaket er at retten bare gjelder innenfor kommunen for grunnskoleelever og innenfor fylkeskommunen for elever i videregående. Dette vil gjelde uansett grunnen til skyssen. Hjemkommunen eller hjemfylket vil både fatte vedtak, dekke utgifter til skyss og administrere skyssen etter opplæringsloven § 13-4. Alt av tilskudd skal komme elevene til gode, og kan ikke brukes til å dekke eller administrere skyss.

Voksne i grunnskoleopplæring

Rett til skyss for voksne med rett til grunnskoleopplæring reguleres i opplæringsloven § 4A-

7. Voksne har rett til skyss hvis de bor mer enn fire kilometer fra skolen. Voksne har også rett til skyss på grunn av funksjonshemming, midlertidig skade eller sykdom. Voksne omfattes dessuten av reglene om reisefølge og tilsyn i opplæringsloven § 7-4. Se nærmere omtale av dette over. Kommunen er ansvarlig for skyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei, reisefølge og tilsyn for voksne i grunnskoleopplæring. Fylkeskommunen vil være ansvarlig for skyss på grunn av avstand, funksjonshemming, skade eller sykdom for voksne. Dette følger av opplæringsloven § 13-4.

Voksne som mottar videregående opplæring etter opplæringsloven kap. 4A har ikke rett til skyss.

Barn under opplæringspliktig alder

Hvis det er nødvendig for å motta spesialpedagogisk hjelp eller få tegnspråkopplæring vil barna ha rett til gratis skyss etter barnehageloven § 19 f eller § 19h. Retten til skyss gjelder bare der det er nødvendig for at barnet skal kunne motta hjelp. Det vil kunne være nødvendig dersom foreldrene har en vesentlig større byrde knyttet til skyss enn andre foreldre med barn i barnehage vil ha. Barnet vil vanligvis ikke ha rett til skyss dersom hjelpen gis i barnehagen som foreldrene selv har valgt. Dette vil typisk være en barnehage i barnets nærmiljø.

Barnet vil også ha rett til nødvendig reisefølge og tilsyn. Det er kommunen som har ansvar både for skyss, reisefølge og tilsyn.

Oppgrader til en [støttet nettleser](#) for å få en reCAPTCHA-utfordring.

[Hvorfor skjer dette?](#)